

אדמו"ר שליטי"א רק כשלוש שעות אך היו הרבה שיחות, אך לא אכתוב לך רק דברים אחדים. כי, ראשית, קשה לכתוב הרבה, והבי – שהשיחה תצא אי"ה בקרוב (מצד הטעם שאכתוב לקמן). אך הנני מסופק אם כל השיחות או רק אחת.

"בל"ג בעומר היה אדמו"ר שליטי"א על 'האוהל'. ההתוועדות התחילה מחצי שעה שמינית. אדמו"ר שליטי"א אכל מעט מזונות ואמר 'לחיים', ודיבר שיחה אודות רשב"י שעניינו היה לחבר עומק רום עם עומק תחת, שזהו עניין פנימיות התורה. [כ"ן לשון המורגל בשי"ס [הוא] 'תא שמע', ובזוהר – 'תא חז"י' – שרואה אלקות במוחש שזהו"ע ע"י פנימיות, שגם בעולם רואה השגחה פרטית, ידע לפני מי אתה כו"י. על כן היתה הסתלקותו ביהוד שבהוד', דרגא היותר אחרונה (כמבואר בהמאמר), כי הסתלקות היא ענין עליית עבודתו עד שרשו. ואע"פ שלמד 'נגלה' כי [הר"ן] אין פרק בשי"ס שאינו מוזכר [בו] רבי שמעון, שזהו רשב"י, אך למד 'נגלה' ולקח משם פנימיות, או עוד יותר – שמפנימיות ידע 'נגלה'.

"[רשב"י] פתח [את] הצינור, אח"כ [בא] האריז"ל [ואמר] שמצוה לגלות קבלה, ואח"כ אדמו"ר הזקן – תורת חב"ד; והם סללו את הדרך, ולכל אחד יש זכות לילך בה. השיחה נתארכה כחצי שעה (פחות מעט). אחר כך ישב מעט, ולא היה יכול להתחיל ופתח (אדמו"ר שליטי"א): 'און דאס איז וואס עס שטייט [=זוהו מה שכתוב] יוספרתם לכס', ודיבר מאמר דא"ח, פחות מעט מחצי שעה, אודות ספירת העומר – בירור כל מדה בפרט; וביאר ענין התכללות המדות. [ה]הכח לזה הוא 'ממחרת השבת' – למעלה משבת, עצמו"ה אי"ס, ועי"ז, אחרי ספירת-העומר, מגיעים ל'הביאני המלך חדריו'...

"אחר כך דיבר שיחה אודות תלמידי רבי עקיבא שמתו מפני שלא נתנו כבוד זה לזה, והסיבה היא שלמדו תורה לא מחמת שזוהי תורתו ית' (נראה היה מדבריו הק', שבכל זאת לא היה אצלם באופן כזה אלא במעט), ועל כן הסתעף מזה שאתה מחמת ישות, אך מעלת הרשב"י היתה שגילה פנימיות התורה וכו' וכו'.

"אחר כך, אחרי הפסקה קלה, היתה שיחה חריפה מאוד אודות ילדי תימן, מאראקא ועיראק (עניני חינוך דאח"ק) – שאסור לעמוד מנגד, כי כל התורה היא שמוותו של הקב"ה, וזהו אפילו בתינוק שלומד א' ב', ואין מבטלין תינוקות [מתלמוד תורה] אפילו לבנין ביהמ"ק.

"איך ווייס ניט ווער זיי זיינען דארטן..."

"[ואמר:] אפילו יבוא משיח בן דוד אליין ואליהו עם כל הנביאים, ויראו את מקום (המקדש) [המזבח] שתהיה גאולה שלימה – אסור לבטל תינוק אחד! ובפרט [כאן] רוצים אפרייטן קינדער ניט נאר פון לערנען נאר בכלל פון תומ"צ, און נאך מער – פון אמונה; און ניט נאר איינער – נאר צענליקע הונדערטער טויזענטער [=רוצים לנתק ילדים לא רק מלימוד התורה אלא מתורה ומצוות בכלל, ויתירה מזו – (גם) מאמונה; ולא אחד בלבד – אלא עשרות ומאות אלפי ילדים]; (הכוונה היא כך: שבתחילה דיבר מה שאינם מניחים ללמוד; איי די טענה – בויען די לאנד [=לבנות את הארץ]; – הנה אפילו לבנין ביהמ"ק, כנ"ל).

"[המש"ק:] און מ'דארף טאן אין דעם – אויב מיט שלום איז אודאי גוט; און אויב ניט – איז מיט מחאות; און אויב דאס העלפט ניט – איז מיט הפחדות; און אויב דאס העלפט אויך ניט שלום – בודאי טוב; ואם לאו – במחאות; ואם זה לא מועיל – בהפחדות; ואם גם זה לא מועיל – הרי פיקוח-נפש דוחה הכל! "ימה עם טענתם של אחדים – אנשים עם זקן לבן או שחור (איך ווייס ניט ווער זיי זיינען דארטן) – כן היה לשונן הק', שאסור להרבות מחלוקת בישראל ובפרט בין הגויים – הנה על זה כבר באווארנט [=הזהיר] יחזקאל: למען שמי המחולל בגויים, אם נהיה ככל העמים בית ישראל.

"איי וואס, ס'קען שאטן צו די ביזנעס – ווי מיא זאגט דא; אויב מ'וועט פארקויפן מיט א באנד ווייניקער – ווער ווייס וואס וועט זיין [=אי], זה הרי יכול להזיק לביזנס – כפי שאומרים כאן; אם ימכרו במניה פחות – הרי מי יודע מה] – הנה כבר בעשרה

"י'ענה ל'י: מצד כמה טעמים הנני חפץ..."

על ימי חודש אייר תשי"א בבית חיינו – מספר הרב יוסף בן ציון רייצס, במכתבו מיום ועש"ק לסדר 'להניח ברכה אל ביתך':

"...בשנה שעברה בבי אייר, יום הולדת כ"ק אדמו"ר מוהר"ש, התוועד כ"ק אדמו"ר שליטי"א עם הבחורים, ועל כן ביקשו אותו גם בשנה זו להתוועד; ונתן שיחת י" שבט ה'תשי"א. וכן נתן את המאמר ד"י"ג שבט תשי"א על פסח שני, המאמר השני ששמענו מכ"ק אדמו"ר שליטי"א. אמנם היה קשה מאוד לשמוע אותו, כי הוא בכה מאוד באמרו, וממש כל המאמר בכה. ועכשיו, בכלל, הוא אומר ב"יה [את] המאמרים בקול רם, וכמעט בכל מאמר הוא בוכה מעט..."

"בטח אתה יודע כי ר' בנציון שם-טוב שיחי כאן, און ער מאכט לעבעדיק [=והוא עושה שמח], כי האמערקאנער [=האמריקאים] ובפרט הבחורים מעולם לא ראו זאת פא סאמארקאנדסקי..."

והרב יצחק גולדין, במכתב יום א' פרשת בחוקותי תשי"א, מספר גם על 'יחידות' פרטית שזכה לה:

"בטח הנך מתרעם עלי על העדר כתיבתי, אבל תאמין לי, ידידי, שלא כתבתי לך לא ח"ו מאיזה רוגז או שאר דברים ח"ו וח"ו היל"ת, רק [מצד] שהיה המצב דפה [אחרי ההסתלקות וכו'] כך שלא היה שום חשק ורצון לבוא עם מי בכתובים. כשירחם השי"ת ובטח נתראה, אז אבאר לך בפרוטרוט.

"ועתה תודה לה' שלא עזב אותנו והשאיר לנו כ"ק אדמו"ר נב"ים זע"עא ממלא מקומו, ומתנהג העניין כמקודם – הולכים ובאים על 'יחידות' ולפעמים דא"ח. בל"ג בעומר היה מאמר ור"ד, וציוה כ"ק אדמו"ר שליטי"א להוציא [לאור] את השיחה בהקדם האפשרי, ובטח תקבלוה.

"אצלי חדשות אין מיום בואי הנה. הרשי"ג ביקש אותי לעבוד בתו"ת ומצד איזה טעמים לא חפצתי. גם ב'מרכז' הציעו לפניי. ואחרי כל ההצעות נכנסתי להיכל פנימה, וענה לי: "...מצד כמה טעמים הנני חפץ שתעסקו במלאכת השו"ב". ובחודש ב' בבואי, השגתי בעזרתו ית' משרה על שחיתת עופות ג' ימים וחצי בשבוע, ומקבל הנני לערך מ"ה שקלים לשבוע... ודי לי ב"ה והותר.

"אבקשך להודיעני מבריאותך ובריאות בנך חיים שיחי ובריאות זוגתך ובנך השני ובתך תחי'; כמה תלמידים יש לכם כבר; ומה אתה עושה – אם אתה עובד בשדה או עזבת ועוסק בתו"ת! ומה עושה ר' אבא [פליסקין] – האם הוא לומד בתו"ת בתור משפיע, או ר"מ או משגיח? מה עושה ר' איסר האיטלקי-קלובגאנט? ומה שלום הרשב"י [אלטהויז] ובי"ב יחי' ומה שלום ר' נחום זלמן [גורביץ] ובי"ב יחי'..."

"היתה שיחה חריפה מאוד..."

תיאור נרחב מהתוועדות ל"ג בעומר המיוחדת, נמצא במכתב הרב משה לברטוב, מיום ד' פרשת בחוקותי, ל"ז למטמונים, תשי"א: "...אכתוב לך מעט מן המעט מל"ג בעומר, כי אע"פ שהתוועד

ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ קצבו כמה תהיה פרנסת כל אחד, ולא ירויח בדולר אחד יותר. ומה יכול להיות – אדרבה; וואס קען יע זיין פארקערט [=מה שכן ייתכן להיות הפוך, הרי זה, כדברי הז"ל] – יחוף מהוצאות שבת ויו"ט ותלמוד תורה. ואדרבה – יהיה מזה הרווחה, וגם המעות שילכו על ההוצאות בודאי יחזיר השי"ת. וחזר עוד [הפעם] איך שעושים מאור חושך, היינו – שכשיבוא המשיח יהיה יתהפכא חשוכא לנהורא [וכאן] הנה עושים יתהפכא להיפך. "ומה שתובעים [שרוצים בכך את ענין ה]גאולה – הנה לא גאולה ולא יתחלתא דגאולה היתה; ואדרבה, מצד הענין רחוקים מביאת המשיח יותר [אף שמצד הזמן – ישועת ה' כהרף עין; אלא שמצד הענין –] צרות כאלו לא היו מיום היות בני ישראל לעם, אשר 'מהרסיך ומחריביך' זיינען די [=הם אלו אשר] ימך יצאו.

להיות שמחה מהמוב של הרשב"י!...

"הכלל, דיבר דברים חריפים מאוד, ומסר על ידי חאדאקאוו שיכניסו [את] השיחה, ובעוד איהו ימים תצא לאור. אח"כ דיבר עוד כמה פעמים בהפסקים, ובכל שיחה דיבר אודות רשב"י (גם בהשיחה הני"ל התחיל עם רשב"י). אח"כ ניגנו נייע זשורצע חלאפצי והפסיקו [אדמו"ר שליט"א], ואמר אדמו"ר שליט"א שאדמו"ר האמצעי היה לו שייכות לרשב"י, כי כל הגילויים והמופתים שלו היו, כידוע, בליג בעומר, כשהיה יוצא לשדה. וכשחושב לעצמו – הטעם הוא מפני ששניהם נסתלקו בתיבת יחיים".

"ודיבר איך שרשב"י הוריד פעם גשמים ע"י שאמר חסידות – 'הנה מה טוב ומה נעים גוי'; ואדמו"ר [מוהרי"צ] אומר בהשיחה [ד'קונטרס] פסח [תשי"א] שצריכים להיות בשמחה מהטוב של הזולת (כי יחבלי לידה שאדמו"ר אומר שם כבר יצאו לכל הדעות, וכעת צריכים להיות בשמחה), אך מפני העלמות והסתרים ג"כ קשה למצוא זאת [=הטוב אצל הזולת]; על כן יהיו שמחים מהטוב של רשב"י. ועל כן ניגנו נייע זשורטע חלאפצי ובשמחה. אח"כ ציוה לנגן הניגון של ד' בבות..."

על ימי חג השבועות מספר הרב יוסף בן ציון רייצס, במכתבו מיום ו' עש"ק לס' 'ברוך ה' וישמרך', תשי"א:

"...על שאלותך ששאלת ממני, אכתוב לך על ראשון ראשון כו'. הנה הרוב מהחבריה שלנו היו על 'יחידות', ומהאמריקאנער ג"כ נכנסים על 'יחידות'. איני יודע מה אתה מתכוון ביחידות רוחנית – לקבלת-עול הכול שייכים, און העכער פון דעם – מאכט דער רבי שליט"א [ולמעלה מזה – עושה הרבי שליט"א בעצמו].

"ההתוועדות של דוד [הרבי"צ שם-טוב] היתה העיקר אודות התקשרות לכ"ק אדמו"ר שליט"א, ועשה רושם טוב. כל העת שהוא כאן חאפט מען אפט יחיים".

"ביום ראשון דחג-השבועות אחר מנחה, עמד [כ"ק אדמו"ר שליט"א] בביהכ"נ ואמר לאחד, שאצל אדמו"ר הצ"צ היה בשבועות א' נגלה טיש [ש'ולחן נגלה], כי הרבנים שלא היה להם פנאי לבוא בזמן אחר, באו לחג-השבועות, והציעו שאלותיהם לפני אדמו"ר הצ"צ; ועל 'שולחן החלב' שהיה [לאחריו] משך 50 מינוט [דקות] פתר שאלותיהם. ולכן, בכדי אויף צו אנהאלטן דעם מנהג, וועל איך ריידן עטלעכע מינוט א ענין אין נגלה [=בכדי להמשיך את המנהג הזה, אדבר כמה דקות ענין בנגלה] [בזה"ל אמר]. ודיבר מהו תורה שבע"פ – דעת הרמב"ם ודעת הרא"ש.

"באמצע הלילה

נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א..."

"בליל שני של שבועות אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א לרי' בנציון, אחר סעודת יו"ט, ער זאל משמח זיין דעם עולם און ער וועט באלד קומען צוריק [=שישמח את הקהל ותיכף יגיע בחזרה]. ועמדו איהו בחורים ושמרו ליד הדלת [לראות] אם מגיע כ"ק אדמו"ר שליט"א. ובבית-הכנסת איז מען געווען פריילעך [=בביהכ"נ היו מאוד שמחים]. "וכשבא כ"ק אדמו"ר שליט"א הוציא מחדרו בקבוק גדול של יין ומסר להתוועדות. ונכנס לביהכ"נ ואמר: נו, איר זעצט זיך פארבריינגען, וועל איך אוועקגיין [=הנכם מתיישבים להתוועד; אזי

אלך]. והיי שם זקן אחד מלאנדאן, חמיו של ר' ניסן מינדל שיחי, וביקש מכ"ק אדמו"ר שליט"א להתוועד. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: נו, ביו 12 וועל איך זיצן. והיו עוד עשרה מינוטין [=דקות] עד 12. וישב והתוועד עד 40 אויף 1 [=עשרים לאחת] [בכאן 1 הוא 12, מפני שהשעון הולך בשעה מקודם]. בהתוועדות דיבר אל הבחורים שהיו צריכים ללמוד שיעורים שקיבלו על עצמם... ההתוועדות כעת איני יכול לכתוב לך, מפני שכעת שעה מאוחרת...

"ההתוועדות דחג השבועות נמשכה שש וחצי שעות לערך. בתחילת ההתוועדות היה מאמר [דיבור] המתחיל 'אלפיים שנה קדמה תורה לעולם'."

הרב משה לברטוב, במכתבו מעש"ק שלח, מאריך יותר בתיאור ימי החג:

"...מסיבות שונות לא היה הזמן גרמא לענות תיכף, ומה גם שיוסף [רייצס] כבר כתב לך מעט משבועות. ואתחיל לכתוב בסדר [בקיצור]. ביום השבת ערב חגה"ש אחרי התפילה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: 'אינא במכילתא והובא ברש"י [במקומו] שהקדמת נעשה לנשמע היה ביום ה' סיון, וכן הוא היום'. וכנראה היה ברצונו הקי' לומר עוד איהו דברים, אך בהעדר הידיעה הפסיקו בקדיש.

"בלילה, בעת אמירת 'תיקון' בהבית-המדרש ד-770, הנה באמצע הלילה נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א, ועבר דרך הקארידאר [=פרוזדור], והסתכל הרבה על האומרים, ואח"כ הלך חזרה לביתו.

"ביום א' אחרי תפילת מנחה (הסדר היה כך: קודם אכלו סעודת חלב [בכלל ביו"ט אוכל כ"ק אדמו"ר שליט"א] [בבית כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע]...), אח"כ בהפסק כשיעור אכלו סעודת בשר; וגם היו מוזמנים אורחים ובכללם – דוד [הרבי"צ שם-טוב] שי. אח"כ התפלל כ"ק אדמו"ר שליט"א מנחה, אך לא היו הרבה אנשים [ואח"כ] אמר אדמו"ר שליט"א שאצל הצ"צ היה נגלה טיש ביום א' דשבועות, כי הרבנים שלא היו יכולים לבוא על יו"ט אחר, היו באים על שבועות, ובעת הסעודת חלב היו מציעים שאלותיהם להצ"צ, וכעבור חמישים מינוט [=דקות] היה פותר שאלותיהם – כן סיפר אדמו"ר נייע (חמיו). [ואמר:] בכדי אנהאלטן דעם מנהג וועל איך זאגן א ענין של נגלה; ודיבר אודות הלימוד דתורה שבע"פ אם העיקר הוא ידיעת ההלכה או אריכות הפילפול.

"זה יהיה נוגע לעתיד..."

"בליל ב' אחר הסעודה, הנה אחדים מהאורחים ובתוכם דודך הני"ל ישבו להתוועד בביהמ"ד, ובתוך כך יצא אדמו"ר שליט"א מהיכלו לילך לביתו, ואחד מהזקנים ביקשו להתוועד, ואדמו"ר שליט"א כבר היה לבוש בהמאנטל [=מעיל], ואמר שיתוועד כחצי שעה, וישב [מ]כעשר מינוט קודם שעה שנים-עשרה, וסיים כעשרים מינוט [=דקות] קודם שעה 1 ודיבר שני פעמים. היה עולם קטן כי לא ידעו, והרבה באו באיחור וגם אני בתוכם, אך מעט.

"ובתחילה דיבר אודות שמתן-תורה היה ביום ו' [בסיון] ולא בז' [יש מחלוקת בגמרא אודות זה, כידוע]. – אין צריכים לחכות להכנות, כי זה ענין בלי-גבול, וכן בענין לימוד דא"ח צריכים להתחיל ללמוד תיכף. ווארום אמאל איז געווען דער סדר אז מפלעגט זיך מכין זיין אויף אריין [גיין] אויף 'יחידות' [=מכיון שפעם היה הסדר שהיו מתכוננים להיכנס ל'יחידות' במשך] חצי שנה, שלש שנים, שבע שנים; אך כעת צריך להיות הסדר – יחטוף ואכול, ודיבר בזה בארוכה.

"ובהשיחה השנייה דיבר אודות זה שהבחורים לא הגישו הפתקאות [והענין הוא כידוע שאדמו"ר שליט"א פקד על כמה בחורים לקבל ע"ע לימוד אחרי היסודי נגלה או דא"ח, ואיהו ימים קודם חגה"ש מסר אדמו"ר שליט"א שיכתבו התלמידים מה שלמדו – וואו האלט מען [=איפה אוהזים], וכתבו אחדים... ובערב שבועות כשהיה דובר יוניק אצל אדמו"ר שליט"א שאלוהו מדוע לא הכניסו הפתקאות – יואס מיניען זיי, זיי וועלן מאכן בעסער? סיוועט זיין נוגע אויף ווייטער, וזהו הענין)... ודיבר אודות יחטוף ואכול א שטיקל חסידות פון דעם נשיא [און] פון דעם נשיא; א שטיקל דאוונען; א מצוה [=יחיתכת' חסידות מנשיא זה, מנשיא זה; יחיתכת' תפילה; מצוה]. ההתוועדות התחילה בשעה הרביעית ונגמרה לערך בשעה אחת-עשרה..."